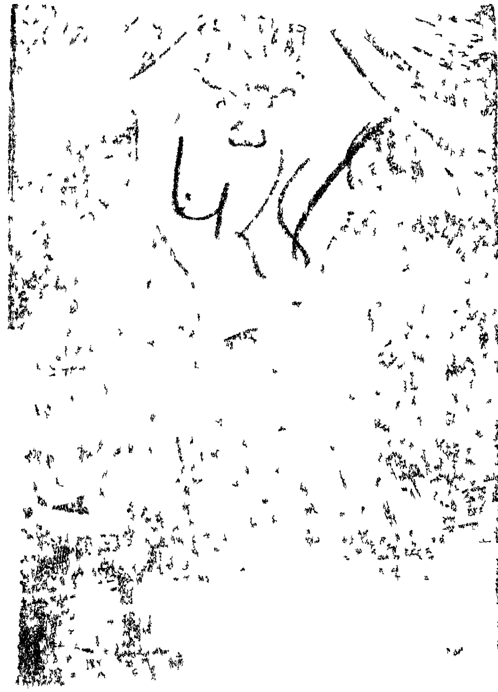
[પ્યારિ-કેટ-આરીઠ.]

પિયારિકા આશિક.

પહલા બાબ.

ઉલફતકા જબ મજા હૈ કે હો વોભી વેકરા ।
દોનોં તરફ હો આગ બરાબર લગી હુઈ ॥

ગાલિબન કોઇ બશર એૈસા ન હોગા જિસને અલીગઢકા નામ ન સુનાહો, યેહશહર ઉન શહરોં મેં શુમાર કીયા જાતા હૈ જિન્હોંને સૌ બરસ કે અન્દર હી તરક્કી કી હૈ હમ આજ નાઝરીનકો ઈસી શહર કી સૈર કરાના ચાહતે હૈં ઈસકે એક મોહલ્લે મેં એક શાન્દાર મકાન બનાહુવા હૈ ઉસકે એક પહેલુ મેં એક મરદાના કમરા બના હુઆ હૈ ઉસકી મૌજુની-યત મકી શૌકીન બાવજહા હોનેકા સબૂત દે રહી હૈ કમરે કે સમાને વાલે બરામ્દા મેં ચંન્દ અશખાસ કી નશિસ્ત હૈ જિનકી શક્લ વ સૂરત દેખને સૈ માલૂમહોતા હૈ કે ઈનમેં સૈ કિસી કી ઉમ્ર બીસ બાઈસ સાલ સૈ જ્યાદાં નહીં હૈ બલ્કે જિસ કી તરફ મકી હોને કા ગુમાન હોતા હૈ ઉસને તો અભી અહદ શબાબ મેં કદમ રખ્ખાં હૈ ક્યોંકિ અભી ખૂબ

સુરત ચેહરે પર સબ્જા બર આમદ હોંના શુરૂ હૂવા હૈ ઈસ તરહ ગુફ્તગૂ કા બાજાર ગર્મ હૈ ।

એક—રિયાજ હુસૈન સાહબ આજ શબકો આબ જલ્દીતશરીફ લેઆના જરા હરમોનિયમ સે તબીયત બહેલાઈયે તમામ દિન ઈરિફૂલ કી મોહબ્બહત હી મેં ગુજરતા હૈ ॥

રિયાજ હુસૈન— બહોત અચ્છા મેં ખાના ખાકર ફૌરન હી આજાઊંગા, હાં આજ કિતાબ વગૈરા તો કુછ દેખની હી નહીં હૈ મુઝકો ભી કૈઈ દિન ગુજર ગએ હૈં રાત દિન કિતાબહી જેરે નજરરહીહૈ આજ ખુદા ખુદા કરકે માસ્ટર સાહબને ઈમતહન ખતમ કર દિયા ।

મુનવ્વર અલી—(તીસરે સાહબ) ભાઈ હાં આજ જરૂર ચાહિયે,ચૂકી કિસી આકિલ કા કૌલ હૈ "રાગ રૂહ કી ગિજા હૈ" લિહાજા આજ દિમાગ કો અરામ મિલા હૈ જરા તફરીહ સે દુરસ્ત કરના ચાહિયે મગર ખલીલ અહમદ (પહલે સાહબ) આજ તો હમ રિયાજ હુસૈન સે કુછ જરૂર સુનેંગે ચૂકિ બહોત દિન ગુજર ચુકે હૈં બસ વહી ગજલ સુના દેના ॥

દિલહમને ઉસ સનમકોદિયા ફિરકિસી કો ક્યા) યેહ બહોત હી ભલી માલૂમ હોતીહૈ તુમ્હારે મુહ સે ખલીલ અહમદ—હાં યેય ગજલ ગજબ કી.... (લપક કર દર્વાજે પર ખડા હોજાતા હે)

રિયાજ હુસૈન—(દિલ થામે હુયે વાપિસ આતા દેખ કર ક્યોં ક્યા હૈ ! કોન થા,

ખલીલ–કુછ નહીં ....ઉફ્ ....(કહ કર દમથામ લેતા હૈ)

રિયાજ– (ઉઠતે હુયે) ક્યા હૈ, દેખૂં તો ક્યા હૈ (બાહર દેખતે હુયે) ફિર આપકો ક્યા વો જારહી હૈ કિસીકા રાસ્તા બંન્દ કરતે હો

ખલીલ—અરે સાહબ ક્યો છેડતે હો વલ્લાહ તુમનેં દેખા નહીં સચ કહેતાહૂં "હાય ગજબ કરગઈ,, મૈંને તો ઈસ પરી શુમાઈલ કો આજહી દેખા હૈ ઈસ સે પેશતર કભી નહીં દેખા ન માલૂમ કમ્બખ્ત ઉસ શોખ ચિતવન મેં ક્યા અસર થા દિલ ખીંચ કર ચલા ગયા અબ નમાલૂમ ઇસકા અંજામ ક્યા હોગા ॥

કદમ અબ ઈશ્ક કે દરયા મેં ડાલા ॥

તવક્કુલત આલા અલ્લાહ તાંલા ।

મુનવ્વર અલી—ભાઈ હસીન તો ગજબ કી હૈ વોહી સબ્જ સાડી વાલી હોગી, જીસકી સૂરતદેખ કર બેસાખ્તા વોહ શૈર જબાન સે નિકલ જાતા હૈ

ખુદાયા કૈસી કૈસી સૂરતેં તૂને બનાઈ હૈ ॥

કે હર સૂરત કલેજે સે લગા લેને કે કાબિલહૈ ॥

ખલીલ–વોહી જાલિમ હૈ જો કે મેરે દિલ કો અપની કશિર મિકનાતીસ મૈં ખીંચ કર લેગઈ ઔર બર્ક તબસુમ ગિરા કર ખાક શ્યાહ બના ગઈ.

સેર.

તફંગે તીર જાહિર ન થા કુછ પાસ કાતિલ કે,
ઈલાહી ફિર જો દિલપર તાક મારા તો ક્યા મારા,

રિયાજ—તો ક્યા સચ મુચ ઉસપરલોટ ગયે ઔર રાહે ઇશ્કમૈં કદમ બઢા દિયા મૈંનેતો મજાક તસવ્વાર કરરહા થા મગર ખલીલ સાહબ યાદ રખિયે ॥

યેહ ઈશ્ક વો હૈ કે પત્થર કો દમ મેં આબ કરે,
કરે ઇશ્ક કિ જીસ કો ખુદા ખરાબ કરે,

અક્સરાંન હજરહ તારીફાત કિતાબમૈં મુલાહિજા કી હોગી મિયાં કલીસ કો ક્યખાકિં છનવાઈ મિસ્ટર ફરહાદ કે શાત કૈસા સલૂક કિયા—ચશમયે શીરી નિકાલા જાન તક દેદી મગર—ગોયર મકસદ મિલા ફિરભી ન કુછ ફરહાદકો દુસરે આપ મુહમ્મદિન ઔર વો કૌમ હિનૂદસૈ ઈસ કા નતીજા રૂસવાઈ ઔર બદનામી તક ભી મહદુદ હોગા ।

ખલીલ—અબ જ્યાદે નાસહ ન બનિયે ।
યેહ કહાં કી દોસ્તીહૈ કે બને હૈ દોસ્ત નાસહ ।
કોઈ ચહેરા સાજ હોતા કોઈ ગમ ગુસાર હોતા ॥

જબ દિલસે પહલૂ નિકલ ચુકા હો તો કોન નસીહત સુને ઔર કોન અમલ કરે:—

રિયાજ—મૈંને તો સિર્ફ અંજામ સે અગાહ કીયા હૈ બકોલ કિસી કે—

માનોં ન માનોં જાને જહાં અખ્ત્યાર હૈ।
હમ નેકો બદ હુજુરકો સમઝાયે જાતે હૈ ॥

ઔર હમ હરતહ શરીક હાલ હૈ મોકે કે મુન્તજીર રહો યેહ હમ ને તાડ લિયા વો યહીં કી હૈ કભી ન કભી તો રસાઈ હો જાએગી—

ખલીલ—વાહકેભી ખૂબ કહી યહાં એક મિનટ એક સાલહૈ અફ્સોસ મેં ભી ખાક શહરમેં જાહતાહૂં યેહભીનહી માલૂમ કે ઉસ ગુલકા કિસ ચમન મેં ઘરહૈ ઔર વો કિસમાહ કી જીગર પારાહૈ:—

રિયાજ—મેં ખૂબ જાન્તાહૂં બાબૂ લક્ષ્મી નરાયન કી લડકી હૈ અકસર તુમનેભી દેખા હોગા— ખૂબસૂરત સે આદમી હૈ કિસી કદર જિસ્મ ભી હૈ દૌસો રૂપયા તનખ્વાહ પરકિસી રિયાસત મેંમુલાજીમહૈ આજતો શાયદ યંહીં મૌજુદ હૈ— અચ્છા અબ આપ આરામ કીજીયે દેખો ક્યા તરકીબ નિકાલત હૂં યારો કી કરામાતે દેખો અબ સ્કૂલસે આએ હુએ અરસા હુઆહૈ અબ મકાન પર હો આવેં રાતકો બાત હોગી— મુનવ્વર વ રિયાજ ચલ દિયે ઔર ખલીલ તનહાઈ મેં રૂયે યાર કા ફૌટૂ લેતા રહા—નાજરીન ન સમઝે હોગે— ખલીલ અહમદ કુછ આજ હી કા આશિક નહીહૈ બલ્કે છોટી ઉમ્ર મેં ઇસકે સાથ ખેલા હૈ ઔર જબ હીસે ઈનમેં કુછ આપસમેં

ઉલફતહૈ ઈસકી વજહ યેહીહૈ કે ખલીલ અહમદ કે વાલિદ બાબૂ લક્ષ્મી નરાયન કે મકાન કે સામને રહતે થે (જીસકો તકરીબન ઢાઇ તીન સાલ કે હોગયે હૈં) મગર અબતક દોનોંમેં ઉલફતકી શમા રોશન હૈ ઓર અબ જમાને શબાબ કી તેજ હવાને ઈસકો ભડકા દિયા હૈ ઈન ઢાઇ તીન સાલ મેં ઇન દોનોં કી કુછ સે કુછ હાલત હોગઈ હુસ્ન શબાબ સે કોંન વાકિફ નહીં--મગર ખલીલને આજ તક કિસી તરહ પર જાહિર ન કીયા બલ્કે દિલ હી દિલમેં ઈશ્કકે શૈલોંકો બરદાશ્ત કરતારહા આજ ઈત્તફાક સે બેસાખ્તગી કી હાલતમેં જબ સબ પર ઈજહાર હોગયા તો ઈસને નયે પહલૂસે દોસ્તોંસે મદદ ચાહી ઓર અપનેકો ગિરફતાર ઉલફત કા જતાયા:--

દુસરા બાબ.

શેર--જજબે મોહબ્બત કા ચમનમેં પૂછલો ગુલસે ।
કે દામાનેં તહમ્મુલ ચાક હૈ ફરયાદ બુલબુલ સે ॥

સુસરાલ કા ખત

બાબુ લક્ષ્મીનરાયન સાહબ કા મકાન ભી શહરકે મામૂલી મકાનોં સે અચ્છોંમેં શુમાર કીયા જાતા હૈ ઇસકા બાલા ખાના નિહાયત ઉમ્દા વજૈ કા હૈ સામનેં નફીસ તારોં કે જંગલે લગાએ ગએ હૈં ઓર કાઠ કે મુનક્કશ મહરાબદાર દર બનાએ

ગયે હૈં જીનપર નિહાયત સફાઈ સે સબ્જ રંગ કીયા ગયાહૈ મહરાબોંમેં નિહાયત ખુશ મતલુબી કે સાથ ઉમ્દા ઉમ્દા ધમલે રખે ગયે હૈં જો ઈનકી ખુબ સૂરતી કો દુબાલા કર રહે હૈ મકાન કે અંદરૂની હિસ્સે મેં દાલાન હૈ જીસ મેં સાહબ ખાના બાબૂ લક્ષ્મીનરાયન—પ્યારી કી મા તુમ ને વો ખત દેખા જો પ્યારી કી સુસરાલ સે આયા ભગવતી (પ્યારી કી માં) નહીં મુઝેકો માલુમ તક નહીં—ક્યોં ક્યા લિખતે હૈં

લક્ષ્મી નરાયન—ચમ્પા—(નોકરની) મેરે કોટ કે જેબ સે વો ખત લાના જરા ઈનકોભી દિખલાદું કેબાબુ કિશોરીલાલ (સમધી) અબ ક્યા રંગ લાએ હૈં—હમને પહલેહી કહા થા કે ઈન લોગોં સે રિશ્ત કરના સરાસર એક ઝગડે કા મોલ લેના હૈ—ચમ્પા ફૌરન દૌડી ગઈ ઓર ખત લાકર દે દિયા બાબુ સાહબ કી આંખે ગુસ્સે સે સુર્ખ હોગઇ ઓર ખત કો ઈસ તરહ સુના ને લગે

॥ ખત ॥

જનાબ બાબુ લક્ષ્મી નરાયન સાહબ— તસલીમાત આપકો ઈત્તલાઅન કહ્મી કીયા જાતા હૈ અફ્સોસ બાર બાર આપકો તહરીર કીયા કે લડકી કા ગૌના કરદો મગર આપને ન કીયા અબ લડકે કે ખત સે માલુમ હુઆ કે ઉસને શાદી દુસરી કરલી લડકા જવાનુલ ઉમ્રથા ક્યા કરતા ગોં ઉસને મેરી

બીલા રજામંદી એસા કિયા-- મગર વો મુઝકો સદહા ખુતૂત મેં તહરીર કર ચુકા થા કે બુલા લિયા જાવૈ-ખૈરજો કુછ હુઆ સો હૂઆ અગર આપ પંદ્રહ જુનસે કે અંદર યહાં પોંહચાવે તો ખૈર વરના હમ જુમમેદાર નહીં હૈ ફકત

કિશોરી લાલ

લક્ષમી નરાયન---અબ ક્યા કીયાજાય તુમ લોગોં કે કહને સે મેં અકર બજુજ નુકસાન કુછ નહીં---

છોટી ઉમ્રમેં શાદી કરદેનેકા ક્યા નતીજા હુઆ અબ ઈસ હાલત મેં ભેજના બહેતર હૈ ઔર મેં ભેજુંગા હરગિજ નહીઃ---

ભગવતી-અબમેં ક્યા કરૂં ઇન લોગોં કે અન્દર કે હાલ સે આગાહ નથી ખૈર જો કુછ હુઆ વો અપને દિલમે સમઝતે હી ક્યા હૈ ઔર યેહ જો ઉન્હોનૈં લિખ્ખા હૈ કે મેરી બિલા રજામન્દી બિલકુલ ગલત હૈ યેહ મુમકિન હૈ હર ગિજ નહીં યેહ એક તરકીબ હૈ યેહસબ ઈનકીહી કરતૂતહૈ વો લડકા બડા સીધા હૈ વો યેહ સમઝતેહૈં કે પ્યારી કો રોટી કપડા ન મિલેગા પરમેશ્વર દેને વાલાહૈ યહાં ઈતના મૌજુદ હૈ કે પ્યારી કે અલાવા ઔર ચારકો ખિલા સક્તે હૈં યેહ કુછ જરૂરત ઈસકે જવાબ દેને કી નહીં હૈ વો દો બાહૂએં લાકર બિઠાલાવેં હમ પ્યારી કો હરગિજ ન ભેજંગે ભલા હમ અબ ઉનકે લિખને પર કિસ તરહ ભેજદેં--બચ્ચી થી ઔર અબ ભી કોંન બડી

હૈ પુરે ચૌદહ કી ભી નહીંહુઈ કલહી મૈને જન્મ પત્રી દેખી થી-- કહીં આસાઢ મેં જાકર સાલ પુરા હોગા

લક્ષ્મી નરાયન--મેં હરગિજ ઐસી હાલતમેં ભેજ નહીં સકતા ઔર ભેજના કૈસા કે લૈને ભી આયા હો, ઉનકા મતલબ યેહ હૈ--ઉનકી ગરજ હોગી તો ખુદ કર જાંયગે ગોયા ઉન્હોંને હમ કો મજબુર જાના હૈ હમેંકો જરૂરત ક્યા હૈ કોઈ ગુડા તો હૈ નહીં કિ લડકી કો ફેંક આએ દેખોજી પ્યારી કી હરતરહ ખાતિર વ દિલજોઈ રક્ખો વો કિસી કિસ્મ કા ખ્યાલ દિલમેં ન લાએ બાબુસાહબ યેહ કહતે હુયે મરદાને કમરે મેં ચલે ગયે-- અબ હમ ભગવતી કો છોડ કર ઊપર વાલે કમરે મેં ચલતે હૈં જહાં પ્યારી અપની હમજોલિયોં મેં બૈઠી હૈ

રામદેઈ--બહન અબ તુમભી તુમહારી સુસરાલ સે ભી બુલાવે કા ખત આગયા અબ યહાં દો ઘડી બૈઠ કર દિલ ખુશ કરલૈને કા વસીલા ભી જાતા રહેગા

ગૌમતી--હાં બહન યેહ તો ચલી મગર ઈન્હૈ ક્યા હૈ યેહ વહાં કે મજેમેં હમ લોગોંકો ભૂલ જાએગી હમ ઈનકો યાદ કરતે રહેંગે

રામદેઈ--બહન કહીં ઐસા ન કરના કભી દો બોલ ખત સે તો જરૂર યાદ કર લિયા કરના ઐસા નહો કિ વહાં કે ઐશ કે આગે બર્ષો સાથ પઢને ઔર ખેલને વાલિયોં કી ઉલફત

દો બાત મેં મિલાદો શરમાતી ક્યોં હો બોલતી ક્યોં નહીં હે દિલમેં તો બહોત ખુશ હો (ઝટ સે સીને પર હાથ રખ કર) દેખું દિલકો ખુશીકે મારે ક્યા હાલ હૈ પ્યારી (બિગડ કર) ચલો રહનેદો મેં ઐસી દિલ્લગી નહીં ચાહતી હરવક્ત ઐસીબાતેં અચ્છીનહીં લગતીહૈં યેહ કહે કર ફૌરન ઉસકી આંખોં સે આંસૂ નિકલ આયે

રામદેઇ--બહન ગોમતી ચલો આજ મિજાજ અચ્છા નહીં જરા જરા સી બાત પર આસું બહાએ દેતી હૈં પરમેશ્વર જાને ઉસદિન સૈ ઈનકી હાલત કૈસી હો ગઈ હૈ જીસ દિનસે હમ મન્દર સે દરશન કર કૈ આયે હેં યેહ ઐસી હી હરવક્ત પડી રહતી હૈ ઔર જરા જરા સી બાત પર બિગડ જાતી હૈ કૈસી હી ખુશી કી બાત ક્યોં નહો મુસકરાહટ તક લબોં પર નહીં આતા વોહી મસલ હૈ આગે આતી થી હાલ દિલપે હસી કિસી બાત પર નહીં આતી ।। યેહ કહતી હુઈ દોનોં ચલી ગઈ મગર પ્યારી નૈ તવજ્જા નકી ઈસ વક્ત ઈનકા ચલે જાના હમારી પ્યારી કે વાસ્તે ગોયા એક બલાકા ટલના હુઆ ક્યોં કે ઈનકે ચલે જાને સે એક મુતસવ્વરા ખિલવત મેં ઉસકે ખયલ થા અબ બદસ્તૂર સાબિક સુરત સામને આઈ ।।

પ્યારી–હાં તો ક્યા યેહ સચ હૈ કિ મુઝસે દિલી ઉન્સીયતહૈ મુઝ કોતો યકીન નહીં આતા વો ઉમૂ ઔર થી, જબ

કી ઉલફત અબ તક તુઝકો કયા રહી હોગી હાય વો બચપનેં કી ઉમ્ર કહાં ખ્વાબો ખ્યાલ હોગઈ કયા તુઝકો યેહ માલુમ હૈ કે મેરે દિલમેં પહલે સૈ બદરજા જાદા મોહબ્બતપૈદા હોગઈ હૈ કયા મેરી મોહબ્બ કા મુકાબલા કર સક્તે હો અગર કર સકતે હો તો કયા અબ તક યૂં હીં ખામોશી રહતી કહીં વોહી મસલ તો નહીં હુઇ ગર ગધે કે કાંનમેં કહેદું કે હૂ તુઝપર પ્રિદા હૈ યકીન કામિલ કિ વોભી ખેત ખાના છોડદે બોલો આજ યેહ ખામોશી હૈ અબ કૈસી આદત હોગઈ હૈ તો એકશૈર કા જબાબ બાર શેરોંમેં દીયા કરતે થે આજ વો શૈર ગોઈ કયા હોંગઈ માંત દેદી યા ખોદી, પર હુટી અબ ન બહસના (એકા એક ચોંક કર) હૈં મેં કિસ સૈ બાતે કર રહી હૂં યહાં કૌન હૈ જો જવાબ દે કોઈ સુને તો મુઝે કયા કહે અરે મેરે પરમેશ્વર મુઝે કયા હોગયા કે મુઝે અપની રૂસવાઈ કા ભી ખ્યાલ નહીં, એ કમ્બખ્ત ઉલફત તુ કયા ચીજ હૈ કે આદમીકો બિલકુલ પાગલ ઓર ખપતી બના દેતીહૈ સામને એક ફરજી તસવીર લાકર ખડી કર દેતી હૈ તેરે તુફ્ત મેં કભી સમર આતાહૈ યામિસ્લ સમરકે હમેશા બે સમર રહતા હૈ શાયદ તુ મુઝકો એ સાહી જવાબ દેતી નજર આતી હૈ

સેર—મૈં વો નખ્લે બે સમર હૂં જો પ્રલૂ તો ફલ ના આએ કયોં ક્રૂ અબતકફલતો કયાફૂલ તકકાભી નિશાનનહીં મગર કહી ઐસા

નકરના ઐ પરમેશ્વર મેરી ઈસ પ્રાર્થના કો કબૂલ કરના ઓર મુઝ કો લફ્જ યાસ આશનાના કરના--ચલો યેહ બતર હુવા ઈસ ખત કે આજાને સે એક ખટકા તો મિટાયા મગર કહીં ઐસા ન હો કે ફિર મુઝે ભેજને કી રાય હોજાએ.......નહીં ક્યોં બાકિ લાલા (વાલિદ) ને તો બડા જોર દેકર યેહ બાત કહી હૈ કિ હમ હરગિજ ન ભેજેંગે ખેર હાય કોઈ ઈતના તક ભી તો નહીં કે જીસકો અપના હમરાજ બનાઊં ઓર અપને દિલ કા માજરા સુનાઊં ,,

તીસરા બાબ.

જીગર મેં ચુટકિયા લેતી હૈ હર તરફ ફુગાંમેરી
કહા સે લાએગા કાસિદ દહન મેરા જબા મેરી
ક્યા તદવીર કી

રાત કા વો, હિસ્સા જીસ કો સુબહ સાદિક કહતે હૈં કુછ અજબ સોહાના વકતહૈ બાદે સહરી કે ઠંડે ઠંડે ઝોકે કુછ ઈસ અન્દાજ સે ચલતે હૈં કે વો મરીજ ભી જો તમામ શબશિદ્દત કર્બસેકરા હતે રહે હૈ ઓર પલક સે પલક નહીં લગા હૈ ઈસ વકત સો ગયે હૈં મગર મરીજાન ઈશ્ક પર ઈનકા ભી કુછ અસર નહીં ઉનકો નીદ કહા બકૌલશેર,

જીસકાદિલ દિલ્દારમેં હો ઉસકો કબ આતીહૈ નીદ
કરવટેં લેતે સાફ ઉડ જાતી હૈ નીદ ॥

વો દેખિયેના સામને હમારા દિલ હીરો ખલીલ મિરઝ માહી બે આબ મસેરી પર તડપ રહા હૈ વો કરવટ બદલી ઓર ચાદર સે મુંહ ખોલ કર કુછ કહેને લગા, હાય અલ્લા કયા કરૂં

આજ કી રાત ભી પહાડ હૈ કે કાટે નહીં કટતી,
યા ઈલાહી શબે ફુરકત કી સહર હૈ કે નહી,,

ટન....ટન....ટન....ટન....ટન....ટન ચલો છે બજગયે સુબહ હોગઈ, ઉઠકર લંમ્પકો ગુલ કીયા કામ જરૂરી સૈ ફારિગ હોકર બૈઠેહી થે કે--

અચ્છી તરહ દિન નિકલ આયા નાવિલ હાથ મેં હૈ મગર નિગાહ જમીન પર હૈ ઓર અપને કિસી ખ્યાલમૈં મુસ્તાકિ હૈ--રિયાજ હુસૈન સર પર ખડે કહ રહે હૈં--કહિયે હજરત ક્યા હાલહૈ દોહી રોજ મેં યેહ હાલ બના લિયા--મગર વહાં કોન હુંસતા હૈ ગૌયા લાલ લક્ષ્મી નરાયન કે બાલે ખાને પર હી મૌજુદ હૈં

રિનાજ હુસેન (બાજુ હિલાકર) અરે ભાઈ કયા કર રહે હો કૈસા મિજાજ હૈ ઘંટા ભરસે ખડે હૈં જો અબ તક ખબર નદારત

ખલીલ (ચોક કર) અચ્છા આપ આગયે હમારી હાલત કયા પુંછતે હો--યેહશુક્ર હૈ અહસાન હૈ અલ્લા કા ,, પુછતે કયા હો ગરીબોં કા મિજાજ । આપ કી બલાસે આપ હો રોજ

સે કહાં રહે રિયાજ—અરે યાર દો રોજ ક્યોં લગાયે દેતેહો સિર્ફ કલહી તો ક્યો કે વાલિદ સાહબ ધરગયે દુકાન પર બૈઠના પડા

ખલીલ--ખૈર કહિયે ક્યા તદબીર કી ? દોસ્ત મેરા બુરા હાલ હૈ મેંનહીં જાનતા કે સીને મૈ બજાએ દીલકે ક્યા ધુસ બૈઠાહૈ કે એક લહમા ચૈન નહીં બહોત કુછ ઈસ ખ્યાલ કો દિલ સે ટાલતા હું મગર ના કામયાબી

રિયાજ--ભલા યારખાં જીસ બાત કા વાએદા કરે વો પુરા નહો—મૈને ભી ઉસકી કહારન કો ડૌર પર ચેઢાયા હૈ જો ખાસ વહીં પર પાની ભરતી હૈ બડે ધિસ્સે દેકર રાહપર લાયાહું યાર બડે ગજબ કી ઔારત હૈ ચલને મૈ તો પતંગ કી તરહ ઉડતી હૈ તુમ્હારી તરફ સે બાતો મૈ ઐસા માંઝા હૈ કિ ઉસકી હર એક બાત કો કાટ કાટ દે

ખલીલ—ખૈર બરાએ ખુદા ઈસ વક્ત જીલૈ બંદીકા રહને દો યેહ ચોંચલે લગાને લા વક્ત નહીં હૈ જીસ રોજ વો હમકો ઉસ કે હાત કા પાન ખિલાવાદો તો હમ ઉસકો સુર્ખરૂ જાને ઓર જબ યેહ તારીફાત દુરસ્ત હો અબતુમ જલ્દ બતલાઓ વો કહાં હૈ

રિયાજ— અબલો આતી હોગી ઉસને ઇસ વક્ત આને કા વાએદા કીયા હૈ તુમ ખત લિખ રક્ખો બિસ મિલ્લા કરો ઈન્શા અલ્લા દેખો ક્યા અંજામ બખૈર હોતા હૈ

ખલીલ-તુંમકો મઝાક હી સૂઝા હૈ અંજામ બખૈર હોતા હૈ ખુબ મગર દોસ્ત વાકિઈ કલતો અંજામ બખૈર હોજાતા બુરી હાલત થી "લો વો આઈ શાયદ વોહી હૈ કાલી સી

ખલીલ-હાં વોહી હૈ કાલી ક્યા નામભી કલ્લો હૈ બડી ચલતી હુઇ હૈ ઉસકી તમામ ઉમ્ર ઈસી કામો મૈં ગુજરી હૈ ઔર કલ્લો કો સમઝા બુઝા કર ખત દિયા ગયા જીસ કો લેકર વો રવાના હુઈ, ખત કા મજમુન હસ્બ જૈલ થા ,,

શેર.

કહાં સે લાએગા કાસિદ બયાં મેરી જબાં મેરી ॥
મઝા જબ થા કે ખુદ સુન્તે વો મુઝસે દાસ્તાં મેરી

પ્યારી-શાયદ યેહ લફ્જ અલકાબ મેં લિખના ના ગવાર હોગા મગર ઉલફત મુઝેકો ઈસ મફ્જ કે તહરીર કરને પર મજબુર કરતી હૈ મેં ક્યાકરૂં ગો મેં એક કૌમ દીગર સે હું યાની મુસલમાનહું મગર કિસી બુત કા બંદા બચપનહી સે હો ચુકા હું વોહી મસલ-

શેર.

સભાલા હોશ તો મરને લગે હસીનો પર ,,
હમેં તો મોત હી આઈ શબાબ કે બલદે ,,

ઈસ કમબખ્ત ઉલફત પેં કુછ મજહબ વ મિલ્લત કા ખ્યાલ નહીં રહતા હાય મગર મેં તુમ કો બુત ક્યા કયોં કર

લિખું તુમ મુઝ પર બડી બડી મહેરબાનિયાં કિયા કરતી થી તુમહારા દિલ તો મિસ્લ મોમ કે થા અબ વો પત્થર સે બદલ ગયા હોગા ખુદા ના કર જ્યાદા ક્યા લિખું રહમ કા ખ્વાસ્ત ગાર હૂં

તુમહારા બદ નસીબ ખલીલ

રિયાજ હુસેન ખત દેખને કો માંગને લગે મગર જલ્દી સે ખલીલ ને લિફાફા બંદ કરદિયા ઓર ઉસકે હાત મેં દેકર રવાના કીયા-

ચહારૂમ બાબ.

ક્યાં ભીડ મકન કે હૈ દર પર લગી હુઈ,
પ્યાસો સબીલ હૈ સરે કોસર લગી હુઈ;

મૈ ખાના

ઉસ વક્તકા મહુબાનૂભી કાબીલે દિદહૈ આસમાન પર ઘટા છાઈ હુઈ હૈ કભી કભી ન્હન્ની ન્હન્ની બુંદે ભી પડને લગતી હૈં મૈ ખાને મૈ હજુમ હૈ કિસી બાદહે નોશ કી આવાજ હૈ-

શેર.

તોબા કર બાહિદ કરૂં તોબા મેં એૈસે વક્ત મેં,
યેહ બહાર આઈ હુઇ ઓર યેહ ઘટા છાઈ હુઈ,

નાજરીન ગો હરજ તો હમારા ભી જરૂરહોગા ક્યોંકી હમકો તો મિસ્ટર ખલીલ અહમદ કે મકાન પર જાનાથા મગર યહાં

કે બુલ્ફ ભી કાબીલે દીદ હોતે હૈ આજ તો હમ ભી યંહી કે બુલ્ફોકા મશાહિદા કરેંગે લીજીયે કોઇ શરાબ કા મતવાલા અપની ધુનમેં ગજલ ઉડા રહા હૈ--

ગજલ.

કરેકે દમ સૂરયે ઈખલાસ પિલા સકી,
યા વહી બુલ બુલ શેદા કી દુઆ દે સાકી,
ગર કોઈ ફૈલ કરૂં પીકે શરીઅતકે ખિલાફ,
ફિરતો બેશકમુઝે સુલી પે ચડાદે સાકી,
નામ જમ જમ તેરા મેં ખાના હસ્તી મૈ રહું,
દે દે એક જામ પ્યાસો કી દુઆ લે સાકી,
દેખા કિસ કિસ કો તુ મૈ કિસ કો દિખાયેગા જામલ,
સબ કે સબ ટેરે તેરે ચાહને વાલે સાકી,
કોઈ છોટી બહર મેં રટ લગા રહા હૈ--

ગજલ મોલિફ.

કુંજએ મૈ ઈધર કો લા સાકી આજ તો ભર કે જી પિલા સાકી,
હો બાદા નસીલી કાં મૈદે, મસ્ત અપના મુઝે બના સાકી,
ડટ કે પીને દે આજ તુઝકો, જામ મુહ સે ન તુ હટા સાકી,
તુ પિલાએ જો સુઝકો જામ પે જામ, હર્જ ક્યા હૈ તેરાભલા સાકી,
એસે વો એક ગોલ આયા હૈં યહ તો ચૌકડી હી સહન મેં દરખ્ત કે નીચ હી હિટક ગઈ-ચલિયે વહાં ચલે--

એક--મશાર્ઈરા હોને દો--શિરૂ--

દુસરા--યેહ લીજીયે:--

શેર.

એ શેખે જો કહે મેં ગુલ રંગ કો હમારા,
એસે કે બસ લગાએ સર પર ઉતાર પાંચ,
તીસરા—બિલકુલ દુરસ્ત મેરા ભી સાદ હૈ:—

શેર

કુછ શાન મગફિરત સે નહીં દુર જાહિદો ।
દૂબે ગુનાહ બાદહ કશી કે શરાબ મેં ॥
પહલા—હાં—

શેર

જાહિદ ને કહ બુરી કિ યેહ દીવાને આદમીહૈં ।
તુઝંકો લિપટ પડેગે યેહ મસ્તાને આદમી હૈ ॥
ચોથા—એક મુઝે ભી યાદ હૈં:—

શેર

મેં ઈદ કે ઈકરાર પૈ પી હૈ રમઝાન મેં ।
યેહ કર્જ અદા હો તો બડા ફ્ર્જ અદા હો ॥
દુસરા—જઝાક અલ્લા—

શેર

સભલ કરકે ચલિયે જરા શેખ સાહબ ।
યેહ મેં ખાના હૈ કિબલ કાબા નહીં હૈ ॥
તીસરા—વાહવાહ કિબલા કાબા નહીં હૈ સુનિયે

શેર

મુહતસિબ પત્થરહૈ દિલ તેરા તેરે કિસી કામકા ।
ડાલદે ઈસેકો કિસી મૈ ખાને કી દીવાર મેં ॥
ઐથા—દાગ—

શેર

દેખ ચલ કર મેરે સાકી કી સખાવત જાહિદ ।
એક સાગિર કોઈ માગે તો સબ દેતે હૈં ॥
અજી ઈધર દેખિયે કોઈ હજરત સાકી સે અડરહેહૈં

શેર

મેં બુન્દ ભર પિલાદે કયા હસ રહા હૈ સાકી,
ભર ભર કે પીતે આખિર પૈમાના આદમી હૈ ,,

અમાહ આઈ યે આપહી કી દેરથી યેહ દુસરે કોન સાહબ હૈં ઓહો દેખલિયા ખુબ યેહ તો મુન્શી ગોરખ રામ સાહબ કે સાહબજાદે હૈં—અફસોસ કયા ગોરખ રામ સાહબ યું શરાબ મેં બરબાદ હોને કો કમાઈ કરકે રખગયે હૈં યેહ વહીં મસલ હૈકિ બાપ કમાવે બૈટા ઉડાવે, ઓર યેહ તીસરે કૌન લકાએ શરીફ હૈ—

અચ્છા ખુબ પહેચાના પંડિત કશ્ન સાહબ કે ચિચિરાગ હૈં યેહ યહાં કહાં ઉસ રોજ તો ઉસ બેચારે મુસલમાન સે રેલવેકે મુસાફિર ખાને મેં લડ પડેથે ધંટાં સલવાતેં સુનાઇ

નહીં– કુછ બાત ભી નહીં ન માલુમ ગ્રૂટ યા સચ ઉસ હાત સે હુજુર કે ઉપર પાની કી છીંટ આ પડી થી અબ ઈનસે કોઈ પુછે યેહ શરાબ જો આપ પીને કો મુસતૈદ હૈં કૈસી હૈ જોકિ નાપાક હોને કે અલાવા ગલીજ ભી હૈ ઈસકો પીતે વક્ત અક્સર લોગ દેખતે હૈં કિ ઈસ મેં સૈકડોં મચ્છડ ઓર મકખીયાં ઓર કીડે મકોડે સડ જાતે હૈં જિસસે કિ ફિર શરાબ ખીચી જાતી હૈં અફ્સોસ સદ અફ્સોસ વહાં જન્મ પત્તરા બનાએં ઓર વહાં પર ઇસ કમ્બખ્ત કો મુંહ લગા કર મજે ઉડાએં-- આજ કલઈ ખુલ ગઈ આંખ સે દેખલિયા અબ ક્યા મુકરેંગે-મગર ખૈર હમ કિસીસે ન કહેંગે વરના તુમ્હારે પડોસિયોં કે નુકસાન હોગા મગર શર્ત યેહ હે કિ અબ યહાં ન દેખેં–ખૈર અબ હમ કિસ કિસ કા નામ લેં યહાં કૈઈ ઉજલે પોશ મેં નોશ ખુદ ફ્રામોશ મૌજુદ હૈં વો દેખિયે કુરસિયોં પર ડટ ગયે

ચોર હો જાઓ મગર જાઓ ન મેં ખાને સે ॥

અહદ શીશે મેં તો પૈમાં હૈ પૈમાને સે ॥

લા ભાઈ લા ક્યા દેર હય શીશે ચુન દિયે ગયે કાબાબ રખ દિયે ગયે યહાં ક્યા થા-દૌર શિરૂ-જામ પર જામ ચઢાએ ગયે ફિરભી ઓર લા ઓર લા ઓર લા કી સદા કાઇમ અબ ક્યા થા નશા કી આમદ શિરૂ હુઈ કોઈ કુરસી સે

નીચે ગીરા કિસી કા સર નીચે પેર કુરસી પર કે મુહ સે શીશા લગા હૈ ઓર ગાના હો રહેહૈં પંડિત સાહબ જીસકો અભી અચ્છી તરહ નશા ત ચઢા થા કબાબ કી રકાબી ઉઠા કર ચલે મગર નશે કી જ્યાદતી ને જમીન પર બિઠા દિયા બસ જમીન પર દરાજ હો ગયે ઇસ કા મજા કાબિલ દીદ હૈ ક્યાં કર તહરીર કરૂં હુસી કલમ ચલાનેસે માનાહૈ–કહ કહ કહ કહ કહ કહ કહ⋯⋯કહ કહ કહ કહ કહ–પંડિત સાહબ ભી કબાબ કે લુકમે લે રહે હૈં ઓર ઉનકે મુવન્નસ કુત્તે સાહબ ભી સાથ હી કબાબ ચખ રહે હૈં—

સખ્ત અફ્સોસ હૈ ઈસ કી હાલત ઓર આદત પર જો બ ચશ્મ ખુદ ઈસ હાલત કો દેખ કર ભી ઈસ કમ્બખ્ત કો ન છોડે ખુદાવન્દ કરીમ હર એક અહલેઈમાન કો ઈસ શરાબ ખાને ખરાબ સે મહફુજ રક્ખે ॥

પાંચવા બાબ

શુઅ ચલા થા ફુરકત મેં ચિરાગ પસ્તી ।
કામઆયા તેરી તસવીર કા રોગન કૈસા ॥

ખતો કિતાબત.

ખલીલ—દેખિયે કલતો જબાબ લેકર વોહ ન ફિરી શાયદ ઉસકો અભી ન મિલા

રિયાજ—દેખિયે વહ સામને લપકતી ઝપકતી ચલી આ રહી હય;; ખલીલને ખત લેકર ચાકકિયા ઓર પઢને લગા,

જનાબ મન

અફસોસ હૈ મુઝકો આપકી તહરીર પ્યારીકા લફ્જ કિસી અજનબી ઓર ગૈર લડકીકે વાસ્તે ઈસ્તેમાલ કરના કયા દુરૂસ્ત હય કયા તુમ મુઝકો બેખબર કિયા કરતે હો કયા મુઝકો ઇતની ભી ખબર નહીં કિ કિસી ગૈર શખ્સ સે રખબત પૈદા કરકે બદનામહુ મેં સચ કહતી હું મુઝકો જરા તુમસે ઉલ્ફત નહીં હૈ તુમકો મુઝસે હરગીજ ઐસી ઉમ્મેદ ન રખની ચાહિયે કિમેં આયન્દા તુમ્હારે ખત કા જબાબ લિખું સિર્ફ તુમકો આયન્દે કે વાસ્તે હિદાયત કરદી ઐસી તહરીર મુઝકો બહોત રંજ પહોચાતી હય તુમકો ઐસી તહરીર હરગીજ ન ભેજની ચાહિયે જિસમે મેરી ઓર તુમ્હારી દોનોં કી બદનામી હો બલ્કિ તદબીર ઐસી કરની ચાહિયે કિ ઊસસ આસાનીસે તુમ્હારે દિલસે મેરી ઉલ્ફત કતઈય નીકલ જાય ઓર હમારે દોનોં કે દિલસે યેહ ખાર નિકલ જાય યાની મુઝકો કોઈ અગુસ્ત નુમા ન કરે ઓર તુમ્હારે ખયાલાત ભી યકજા રહે ઈસ ખત કા જવાબ દેખને કી મુઝકો હરગીજ જરૂરત નહી તુમ જરૂર ઈસ ખત સે સબક

લેકર ખયાલ બદ છોડદોગે કવી ઉમ્મેદ હૈ અતેર સ્યાહ ધબ્બે
કા ખત દિલ સે નિકાલ કર પઢોગે તો મુફીદ સાબિત હોગા
રકીમા પ્યારી

ખલીલ—અફ્સોસ હાય લીજીયે કયા ઉમ્મેદ કી જાયે હમતો
વહભી નસહ યેહ ખત ક્યા હૈ એક નસીહત નામા સચ હૈ

તદબીર કિસ્મત કી બુરાઈ નહીં જાતી

રિયાજ—(દેખો યેહ કહકર શુરૂ સે આખિરતક પઢગયે)
વાકઈ અગર ઇન્સાફ સે દેખા જાય તો બિલ્કુલ સચ અબ
ક્યા કિયા જાય (ફિર ગૌર સે ખત દેખકર ઓર પઢકર એકાએક
ઉછલકર) ખુબ દોસ્ત અબ શિરની ખિલા ઓ અબ તુમહારી
મુરાદ પુરી હોગઈ

ખલીલ—વાહવા આપ મુઝકો ક્યોં બનાતે હંય સાફ જવાબ
તો લિખદિયા બલ્કિ આયન્દા ખત કે જબાબ કા ભી ઈન્કાર હે

રિયાજ—લુત્ફ તો યેહી હૈ કિ ઈસપર ભી તુમ કામ યાબ
હો જાઆગે અબતો તુમ દોસ્તોં કી અય્યારી કે કાબિલ હોગે

ખલીલ—ક્યા અબભી કોઈ તદબીર જહનમેં આઈહૈ

રિયાજ—તદબીર ક્યા તુમકો ઉસને હીં કામ યાબી કી ઉમતેદ
દિલાદી તુમને ઈસ ખતકો ગોર સે નહી પઢા દેખો આખિર સતર
કા આખીરી જુમલા ફિરસે પઢોઃ શ્યાહ ધબ્બેકા ખતેદિલ સે
નિકાલ કર પઢેગે તો મુફીદ સાંબિત હોગા યેહ ઈશારા હય

ગોયા ઈસ ખતમેં સ્યાહ ધબ્બેહૈં ઉન સતરોં કો નિકાલ કર પઢો

ખલીલ—દેખું આહ હાહાહાહા વાહ

ઉસી ખતકા અસલી મજમૂન

જનાબ મન

અફસોસ હૈ મુઝકો આપકી તહરીર પ્યારે ક્યા તુમ મુજકો બિલ્કુલ બે ખબર ખયાલ કરતે હો ક્યા મુઝકો ઇતનીભી ઉલ્ફત નહી હય તુમકો મુઝસે હરગિજ આમીં ઉમમેદ ન રખની ચાહિયે કિ ઐસી તહરીર મુઝકો રંજ પહોચાતી હય તુમકો કોઈ ઐસી તદબીર કરની ચાહિયે કિ જીસહે આસાની સે તુમહારે ઓર હમારે દોનોં કે દિલસે યેહ ખાર નિકલજાવે યાની એકજારમેં ખાસ ખત કા જવાબ દેખનેકી મુઝે કવી ઉમમેદ હૈં

રકીમા પ્યારી

રિયાજ—તો ઓર ક્યા લોગે ક્યા ખતકે જમાબ મેં વોહ ખુદહી ચલી આએં મગર દેખો દોસ્ત ક્યા અકલ મંદ લડકી હૈ મજમૂન દેખો કિતના ઉમ્દા ઓર જુ માની હૈ કિ જીસને બિલકુલ ના ઉમ્મેદ કરકે ઉમમેદ દિલાદી ગજબકી આકિલ હય દેખિએ અગર કોઈ દુસરા ઈસ ખતકો સરાસરી તૌર પર દેખે તો હરગીજ યેહ મતલબ નહીં નિકાલ સક્તા

ખલીલ—હાય કયા પ્યારી ડય તહરીર બસ હાથે ચુમકે દુસરા કય મુઝહી કો ધોકે મેં ડાલ દિયા (ખત કો બોસા લેકર) હાય નામ ભી કયા પ્યારા હૈ " પ્યારી " સચ હય હોભી તો તૂ પ્યારીહી ।

રિયાજ–દોસ્ત ઉસને ઈસમેં તુમહારી અક્લ કી ભી જાંચકી હય ઇત્તફાક હી સે ઇસ વકત મતલબ નિકલ આયા વરના બડે અહમક બનતે ॥

ખલીલ–અબ કયા જનાબ લિખના ચાહિયે મજમુન નિગારી તો મુઝે ઈસ વકત સૂઝતી નહીં દો હરફ મેં જવબ લિખે દેતા હૂં ।

કાગજ કલમ ઉઠા કર યોં લિખદિયા

જાન ખલીલ

તુમહારે ખતને મસીહ ઈ કરકે મુઝ કરીમુલ મગર જાન બખ્શી અગર તુમ કર સકતી હો તો સબ કુછ હો સકતાહૈ મેં હર તરહ રઝાંદ હૂં મેંતો અપને કો તુમહારે નજર કર ચુકા હૂં

સેર—તરકીમ ખમ હય જો મિઝાજ યાર મેં અએ દેખીયે પરદા હિજર દરમિયાં સે કબ ઉઠે

ખલીલ

રિયાજ હુસેન કો ખત સુનાકર કહલો કે નજર કિયા ઓર દો રૂપે ઈનામ દેકર રવાના કિયા રૂખ્સત રૂખ્સત ॥

છટા બાબ

દોનોં આલમ કી મુયસ્સર મુઝે દૌલત હોગઈ
નમવર પહેલૂ મેં જો વોહ ચાંદસી સૂરત હોગઈ

પયામે યાર

નાજરીન--આજ કરીબ એક માહ કે બાદ હમ આપસે મિલે હૈં કયોં કિ ઈસ અય્યામ મેં કોઈ ખાસ બાત કાબિલ નોટ કરનેકે નહીં હુઈ સિવાય ખતૂતકી આમદ રફત ઈજહાર આરજુકે ઈસ વકત સૂરજ ગુરૂબ હુએ કરીબ ૧।। ઘંટા હો ગયા હૈ મિસ્ટર ખલીલ અહ્મદ સાહબ કહીં જાને કો તય્યારિયાં કર રહે હુંય યાની સિર્ફ અચકન વગૈરહ પહેન રહે હૈં કયોંકિ ઈનકો કોઈ ખાસ પહેન ને કી જરૂરત નહીં હુઈ હર વકત ઈનકા લિબાસ જરા વજ અદાર રહેતા હુય ઈનકો કોઈ ખાસ રાસ્તા હોને કી જરૂરત નહીં મગર અભી યેહ નહીં ખુલા કે યેહ તૈય્યારિયાં કહાંકકી હો રહી હૈં અચ્છા રિયાજ સાહબ આગે સબ કુછ માલુમ હોગા

ખલીલ—દેખો વોહ ખત મેજ પર પડા હુય !

રિયાજ—ખત ઉઠાકર પઢને લગતા હુય ॥

ખત

જનાબ મન

ઇસી વકત તુમ જરા સિર્ફ ૧૦ મિનટ કે વાસ્તે હો જાઓ

મેં બાગીચે મેં મિલુંગી મુઝકો તુમ સે કુછ કહેના હય આજ લાલા યહાં નહીં હય બહોત જલ્દ આઓ શરાકી દરવાજે સે આના ॥

પ્યારી

રિયાઝ—અચ્છા યોં કહિયે આજ શબ અવ્વલ હૈ વાહ દોસ્ત

ખલીલ—યાર હમસે તો બાત ભી કરની નહીં આતી ઓર ખાસકર ઉસકે સામને ક્યોં કર જબાન ખુલૈગી ॥

ખલીલ—અહમદ સાહબ બનટન કર રિયાઝ હુસેન સે રૂખસત હુએ

નાજરીન—ખલીલ અહમદભી કુછ હુસ્નોં સુરત મેં કમ ન થા ઉસને ભી વોહ શકલ પાઈ હય જીસ પર તમ સ્કૂલકી હમેશા નજર રહી હય ઓર સૈકડોં આપસ મેં રકાબત કરકે લડ મરે હુંય ફિર ઉસપર જરાની ઈસ વક્ત ઈસકી ખુશીકા અંદાજા હમારે ખયાલ સે બાહર હય કસ્સો આગે ઈત્તલા દેને કો જા ચુકી હય ઈસ હસીન ચૌદહ સાલ માહકે જોબન કો ન પુછિયે ગોયા એક હુસન કી દેવી ઉસકા સહી ફોટૂ ખીંચના તો મેરે ઈમકાન સે બાહર હૈ મગર સિર્ફ ઈતના લિખ દેતા હૂં કિ નાજરીન મૈં સે કોઈ કૈસાહી જાહિદ ઓર પારસા ક્યોં નહો દેખકર બે તાબના બે ખુદ હોકર દિલ અેસોસ કર રહે જાય ઈસ મેં જરા ભી મુબાલિગા નહીં કિ

ગોયા બાગીચોમેં કોહ કાફ સે કોઈ પરી ઉતર આઇ હૈ કિ જો કિસીકે ઇન્તિઝાર મેં રોશપર ટહલ રહી હૈ ખલીલ અહમદ કો આતે હુએ દેખકર ફૌરન બરામદે સે હોતી હુઈ કમરે મેં એક કુર્સી પર આ બૈઠી ખલીલ અહમદ કા કમરે મેં દાખિલ હોના થા કિ જરા શરમાઈ આવાજ મેં યેહ શેર અદા કિયા ॥

વોહ ઘર મેં આએ હમારે ખુદા કી કુદરત સે ।
કભી હમ ઉનકો કભી અપને ઘરકો દેખતે હૈં ॥

પ્યારી— સાહેબ હમ ઐસી હાલત મેં આપકી ક્યા તવજ્જો કર સકતે હૈં ચોરી ચોરી મિલના ઈસમે તવજ્જો કી કોનસી સૂરત હૈ ॥

ખલીલ—(એક બડી હિમ્મત કરકે કાંપતી હુઈ આવાજ મેં) સાહબ આપ ઈતને ફાસિલે પર બૈઠી હૈં (હાથ પકડ કર) જરા ઇસતરફ કો કુર્સી ખીંચ કર આજાઇ યેહ તવજ્જો ક્યા આપકી થોડીહૈ કિ ઈસ નાચીજ કો આપને યાદ કિયા

પ્યારી—હાથ છુડાકર) અભી આપ મુઝે હાથ લગાને કા હક નહીં રખતે યેહ બે હયાઇ ભી ઈસ્તેમાલ નકીજીયે હાથ લગાના આસાન કામ નહીં જબતક આપમેરી ચન્દ બાતોંકા જવાબ નદેં ઔર કોલ નકરેં વોહ બહોત મુશકિલ સવાલ હૈં ॥

ખલીલ—મેરી જાન ક્યા વોહ સવ લા ઐસે મુશકિલ હૈ જીન્કા મેં હલન કરસકૂં ખુદા ન કરે યેહ નામુમુકિન હય ઈસસે જીયાદા ઓર કોઈ સવાલ ન હોગા કિ આપ જાન તલબકરેં બ ખુદા વોહ ભી દેને કો મુસ્તઈદ હૂં ॥

પ્યારી—ખેર રહને દીજીયે ઐસે તો હમને અકસર લોગોં કો કહેતે સુના હય ક્યોંકિ ફિકરા જબાનસે નિકાલના તો આસાનહય ઓર પરમેશ્વર ન કરે મેં જાન ક્યોં તલબ કરને લગી જબ વોહ જાન ન હોગી તો યેહ જાન કબ હોગી મગર સિર્ફ મુઝકો યેહ કહેના હય કિ ઈસ બાતસે તુમ બખૂબી આગાહ હો કિ મેરી કૌમ ક્યા હયે ઓર દૂસરે યહાં પર ઈસ તરહ મિલને સે અગર આજ ન ખુલી તો કલ જરૂર ખુલેગી ઈસ વાસ્તે અગર મુનાસીબ સમઝો તો યહાં સે કિસી દુસરી જગહ ચલો જહાં હમ ઓર તુમ બે ખટકે ઐશ સે બસર કરેં ॥

ખલીલ—બસ યેહ સવાલ થા યેહતો મેરે હસબ મુરાદ હય મેં તો તુમ્હારી રાયકા મુન્તિજરથા મેં હર વક્ત તૈયાર હૂં ॥

પ્યારી—બસ તો નહી એક મોકા આને વાલા હૈ ય ની આજ સે ચોથે રોજ મેં રોજ ઘાટ ગંગા સ્નાન કો જાઊંગી તુમભી મેલા દેખનેકો તૈયાર હોકર આના વહીં સે શબ કી ગાડીસે દહેલીકી જાનિબ કૂંચ મગર યેહ હાલ કિસા પર ન

ખુલે દેખો કંબખ્ત ઉલ્ફૂન વાલ્દૈન કો છુડાને પર મજબૂર કર નહી હૈ એ મોહબ્બત યેહ કરશમેં ।

ખલીલ—બહેતરહય અબ રાત જયાદા ગઈ આઓ આર મ કરે ॥

નાજરીન—અબ આગે લિખના તહજીબસે બાહર ખ્યાલ કિયા જાતા હૈ ઈસ વાસ્તે રૂખ્સત હોતે હૈં હાં યેહ જરૂર હય કે અન્દર સે કુછતો આવાજ બાતોં કી આતી ઓર વોહ બાતેં ભી હોગઈ બલ્કિ સિર્ફ ચૂડિયોં ઓર પાજેબ કી ઝનકાર સુનાઈ દેતી રહી મગર અબ વોહ ભી માલુમ નહીં હોતી હૈ કે ખલીલ આમદ મુકાબિલ પર ગાલિબ આ ગએ ॥

અબ આગે લિખૂં મેં સરોદસ્ત
હોતા હય દવાત મેં કલમ મસ્ત

સાતવાં બાબ.

કઅબા ઓર બુતખાનેકા બનના બિગડના દેખા
ખાને બરબાદી કિસી કી હો કિસી કા ઘર બને
મેલા સે ફિકર કા મજમૂન

સુબહ નમૂદાર હો ચલી હૈ ચાર બજે કી ગાડી છુટને મેં સિર્ફ ૧૦ મિનટ બાકી રહગયે મુસાફિર અપના અપના બોરિયા બંધના સમ્હાલે હુએ ગાડી મેં સવાર હોતે જાતે હૈં

આજ અજધહુમ મઅમૂલ સે જીયાદા હૈ ઓહો આજ રાજ ઘાટ કા મેલા હય હમારે હીરો મિસ્ટર ખલીલ અહમદ સાહબ ભી એક તરફ કો ખડે હુએ મશૌશ નિગાહ સે ઈધર ઉધર દેખ રહે હંય લો અબ ઉનકી મશૂક નિગાહ એક અજીબ નિગાહ સે બદલગઈ યાની સામને જહાં પર એક લડકા જીસકા સન કરીબ ૧૫ સાલ કે હોગા ઓર એક અધેડ ઉમર કી ઔરત જીસકા શબાબ કા જમ ના ખતમ હુએ અર્સા હોગયા હય ઓર એક લડકી ગાડીમેં સવાર હોને કો જા રહી હય દેખ રહે હૈં ॥

નાજરીન યકીન હય કે આપ પહેચાન ગયે હોં કે યેહ કૌન લોગ હૈં લડકી કો તો જરૂર હીં પહેચાના લિયા હોગા વોહી હમારે ખલીલ અહમદ કી દિલ્દારહ પ્યારી હય સિર્ફ યેહ દોનોં જૈની હૈં જીનમેં સે એક પ્યારી કી મોંસી (ખાલ) હય ઓર એક ઉસકા ખાલા જાદ ભાઈ હૈ પ્યારી એક અજીબ અંદાજ સે સબકી નિગાહ બચાકર પીછે ફિર ફિર કર દેખતી જાતી હય યાની

ઉનકી તરફ નિપાહ ઠહરતી નહીં મેરી ।
દિલ મેં હય યેહ ખયાલ કોઈ દેખતા નહો ॥

ઘન્ટી હોગઈ—મુસાફિરોં કા ગાડી મેં બૈઠના અબ ખતમ હોગયા લીજીયે અબ વોહ સિંગલ ભી ડાઊન હોગયા ગડી ભી

રવાના હોગઇ ઔર ફ્ટીટે ભરતી હુઈ દર્મિયાની સ્ટેશનોં કો છોડતી હુઈ રાજ ઘાટ નરદહર સ્ટેશન પર પહુંચગઈ ગો મેલા અબકી સાલઅચ્છીતરહ નહીં હય મગર ભીડ ભી કમનહીં અશ્નાન શિરૂ હોગયા જનાના ઘાટ પર યારાં સરે પુલપર ખડે ધૂર રહેહૈં હર એક નિગાહ જીનપર બેબાક હય કિસી કે અગુર નુમા પિસ્તાં પર તાક હય।

એક દુસરે કો મુખાતિબ કર કે આવાજ સે કસ રહે હૈં બનારસી સાડિયાં ભી અચ્છી હોતી હૈં કોઈ ફરમા રહેહૈં જકરા ઉસરના દેખિયે કોઈ બે તમાંશા ચિલ્લા ઉઠે

અરે યાર ઉધર દેખો અબ ક્યારહેગયા જોકુછ રહેભી ગયા થા વોહ સાઢીકે ભીગ જાને સે પોશી દા ન રહા મૈદાન બિલકુલ સાફ હૈ ગરજે કે આઝાદ ઔર તૈં પસન્દ તબી-અત વાલોંકિ જોકુછ દિલમે આતા હૈ કહતે હૈં હમારે હીરો ઈન ભી માજુદહૈ નહા ધોકર ફારિગ હોગઇ ઔર જાય ક્યામપર આકર નયા જોડા તબદીલિ કરલીયાહૈ નાજરિન-અબ મેલેકી સૈર કરતે કરતે શામ હોગઈ આફતાબ ટીમેલેકી-સિપર ઔર મસ્તૂરાત કી ધૂરાધ રીસે ફરાગત પાકર મગરિબકી તર્ફ રવાનઃ હોગયા ઔર મહા તાબ અપને કમસિન શૌક કે સાથ સિતારોં કે ઈશ્તયાક તફરીહ મેં ખિરામા ખિરામા આરહાહૈ અબ તકરીબન શબકે ૧૨ બજે હોંગે બાજારમેં બિલ્કુલ સન્નાટા છાયા હુવા હય આમાદ રફ્ત બંદ હૈ

હૈ યેહ કોન હૈ જો અંધેરેમેં નતકા ખડી હુય અચ્છા ગૌરસે દેખતેમે પહચાનલિયા હમરી હાશે ગન પ્યારી હુય ખલીલ અહમદ કા ઇંતિઝાર હૈ ખલીલ ભી આગએ ઔર લીજીયે ઇસ્ટેશન પરહ્હુચગયે દેહલીકા ટિકટ સૈકિન્ડ ક્લાસ કા લે લિયા ગયાહૈ થર્ડ ક્લાસકે વગૈલી ઔર મુરાદા બાદકે જાનેવાલે મુસાફિર અજીબ ઉજતરા મેં હૈ કિ કહીં હમરહ ન જાંય ક્યોંકિ અજધામ જિસ તરહ હૈ લીજીયે ગાડી આન પહુંચી સવાર હોાટયે ગાડી છુટગઈ મુસાફિર બહુત રહગયે હૈ ઇસકી આવાજ વ રફ્તાર મેં તદવીલી કેસી હો ગઈ ખટ ખટ ખટ ખટ અચ્છા રેલવે પુલ કો અબૂર કર રહે હૈ હિન્દુલોગ જેકારો કે નારે બુલદ કરરહે હૈ વોલ શ્રી ગંગાજી કી જૈ પૈસા પૈસા પર ફૈકરેહૈં પુલ ખતમ હુઆ ગાંડી સપાટે ભરનેલગી ભક ભક પ્યારી ઔર ખલીલ અહમદ બૈઠે હુએહ લિબાસપ્યારી ને દુસરા તબદીલ કર લિયા હય કિ કોઈ પહચાન નલે અફસોસ હાય ગજબ ગજબ એ ઉદ્કૃત એ કમબખ્ત તુર્કકા ઓલાદકો વાલદૈન સે છુડાને મેં જરા ખયાલ નહીં હોતા જરા પશોપેશ નહીં કરને દેતી ઓદિલ મેં આતાહય કર ગુજરનેદેતી હય તેરૈ હાથોં ઐસે મજબૂર હો જાતે હૈં કિ વાલદૈન કી બરસૌ કીઉલફત વ મૈહબ્બત ઔર મેહનત કી જરા પરવાહ નહીં કરતી તેરા બર્તાવ ઔર

અસર બુઢે ઔર જવાન ઔર બચ્ચોં પર યકસાં હોતા હમ ખલીલ અહમદ કો ૧૬ સાલતક પરવરષ કરને વાલે વાલદેન કલકો ન પાકર અપના કયા હાલ કરેગે ગો વોહ બહુત ખુશહૈ મગર ઉન્હો ક્યા ક્યા ખ્યાલ બદ ન ગુજરેંગે

બાબુ લક્ષ્મી નારાયનકો જબ ૧૫ સાલઃ લડકી પ્યારી કે ગુમહો જાનેકી ખબર હોગઈ તો વોહ અપની આબરૂ પર ક્યા ક્યા આસૂ બહાંયગે યેહ હાલ દુસરોં પર જાહિર કરને હુએ કૈસે કૈસે ન શરમાયેંગે ॥

બલ્કિ અપની ઈજ્જતો આબરૂ કા ખયાલ કરકે દુસરોં પર શાયદ જાહિરભી ન કરેં ઔર દિલહી દિલમેં શફ્કત પિદરી સે અપને જીગર ગોશઃ કા ખ્યાલ કરકે જુદાઈ કે ગમોકે હાથોં હલાક હો જાંયગે નાજરીન હમ દેહલી કે ઇસ્ટેશન પર અ ન કે પોંચાકર રૂખસત હોતે ઈશા અલ્લાહ કલ મુલા કાત હોગી

બાબ આંઠવાં

અબતો આરામસે ગુજરતી હૈ
આકબત કી ખબર ખુદા જાને

કયામો મજલિસ તરબ

દેહલી મેં ફ્વારાસે રામા ઠેઠરી કલ કમ્પની કી તર્ફ સે જાને વાંલી સડક કે મુત્તસિલ એક કૂચેમેં એકમકાન

બિલ્કુલ મામૂલી હયસિયતકાહૈ ઉસમેં ખલીલ અહમદ ઔર પ્યારી બૈઠે બૈઠે બાતેં કર રહે હૈ ॥

ખલીલ—ચલો મકાનતો અચ્છા મિલ ગયા કિસી કિસ્મકી તકલીફ ન ઉઠાની પડેગી ગુસલ ખાના બબરચી ખાન સબ મૌજુદ હૈં

પ્યારી—હાં મકાન મિલગયા મગર આપને કિસી આદમી કી તજવીજ કી બગૈર આદમી કે કિસતરહ કામ ચલ સ્તાહૈ.

ખલીલ—અજીતો અબમેં ગયા કિસ વાસ્તેથા સબકા બન્દો બસ્ત કર આયા હૂં યહાં પર મેરે બડે દોસ્ત હંય કિ કિસી કિસ્મ કી તકલીફ ન હોગી ક્યોંકિ વોહ મેરે કલાસ ફેલો (હમમક્તવ) (સહ પાઠી) હૈં અલી ગડમેં પાંચબરસ તક મેરે સાથ તાલીમ પાઈ હૈ ઔર હાઈસ્કૂલ મેં વોહ ઔર મેં પઢતે રહે હૈં બલ્કિ વોહ મેરે હી મકાન પર થે અબ યહાં પર ઉન્કા મકાન હૈ ઔર એક માકુલ મશાઈ રેપર કિસી કમ્પની યા કારખાનેં મેં મુલા જીમહૈં યૈંતો મેરે એક અજીજભી મૌજુદ હેંમગર ઉનસે ઈસ વક્ત મિલના ખિલાફ મસલહત હૈ મેં હર બાતકા બંદોબસ્ત કર આયાહૂ સામાન જરૂરી ફરનીચર વગૈરહ અબ આતા હોગા એક ઔરત ઔર એક લડકા ભી આતા હોગા હમેં કુછ ફિકર ન કરની હોગી અબ અપ ઇત્મીનાન રખિયે મગર હાં યેહતો ફરમાઇયે તુમ્હારે ખાને વગૈરે કા ક્યા હોગા

પ્યારી—હાયઐપ્યારે તુમમુઝસે આજ ઈસમુઆમિલે મેં કુછ ન કહો અગ્ગર તો મેં કુછ બુત જાનતા કુછ સમઝતી નહીં ઔર મેરે અકીદે કી હાલત તુમપર રોશન હો જાયગી ઔર દુસરે અગરકો મેં તુમસે જુદાહો સકતી હૂં ઔર અગર ખુદા ખ્વસ્તા જુદાભી હુઈ તો વોહક્યા અપને સાથ મુઝકો ખિલાસકતે હૈં હરગિજ નહીં મેં ઉન્કે નજદીક કિસીકામ કી નહીં

ખલીલ—પ્યારી આપ કૈસી બાતેં કરતી હૈં ખુદા નકરે જુદાઈ કા મનહુસ દિન દિખાના નસીબ હો અગર ખુદાકો મંજુર હૈતો મહારી તુમ્હારી જીન્દગી ચકબા કટેગી ઔર હમારા મજહબ અગર તુમકો ઈસ મજહબ કે ઉસુલ ભલે માલૂમ હોતો ઈસીકી પૈરવી કરો વરના તુમકો ઇખ્તયાર હૈ

પ્યારી—બસ ઈસબારે મેં તુમહારે કહેનેકી જરૂરત નહીં હૈ મૈને બહોત કિતાબેં દેખીહૈં શાયદ તુમકો અપને મજહબ મે ઈતની વાકફિયત ન હોગી જીતની કિમેં વાકિફ હૂં લો વોહ કુર્સિયાં બગૈરા આગઈ કરીને સે લગવાદો સામાન સબ કરીને સે લગગયા ॥

પ્યારી—બહેતર હુવાકી તુમ્હારી મુલાકાત નિકલી

ખલીલ—મુલાકાત ક્યા ભાઈસે જ્યાદા હય (દરવાજે પર આવાજ હંસકર) લો વોહ સિરજાખાં મેરે દોસ્ત આગયે બુલાયે લેતા હૂં

મિરજાખાં—મકાન ઠીક હૈ અગર નહોતો દુસરા મૈજુદ હૈ ॥

ખલીલ—મકાન બહોતઠીક હૈ સબ તરફ આરામ હય સામા-નભી સબ આગયા આદમી કૌન સાલાયે

મિરઝાખાં—વેહ આદમી મૌજુદ હય ઔરત શામ હો આજાયગી

ખલીલ—વેહ અચ્છા વેહ શામ્ખ ખાનાપકા સક્તા હૈ

મિરજાખાં—(મુસાજીમસે) ક્યાંવે શેરાતી

શેરાતી—ખૂ ખૂ ખૂ ખૂબ જાનતાહું ઉસદિનબાપુ જીને દો હાલત મેં ડાક્રને કિસકે હાથકે ખયે થે આભીતે ભુ ભુ ભુ ભૂલ ગયે થોથાહી તો દિન હૈ

ખલીલ—અચ્છા આપ હકલે ભી હૈં

મિરજાખાં—અજી હજરત આપકે તબી અત અત કે મુવા-ફિક હય ઇસકા ગાના સુનિયે જય હકલી જવાન સે (આતીશ બાગી સુન્દરબન જરગયો)

ખલીલ—હાં ખુબ યાદ આયા બાજા શખ્શો લેતે અના ઓર આપ કભી આએં મગર હરામીનિયમ જલ્દ કિસી કે હાથ ભેજ દેના ક્યોંકિ રાતપદ આપતો દફ્તર સે નૈ. દસ બજે રાતકો આતે હોગે

મિરજાખાં—બાજા મેં અભી ભેજતા હૂં

(વેહ કહકર ખડે હોગયે ઓર કહા) લો અપ દફતર કો દેર હોતી હૈ ઓકાંમકો વકપર જાકર. પૂરા કરના સલામ અલૈકમ

ખલીલ—ફિર કબતક આઇયેગા

મિરજાખાં—બસ દફતરસે વાપિસ હોકર

મિરજાખાં—રુખસત હુએ

પ્યારી—મિરજાખાં બિચારે બહોત અચ્છે આદમી માલુમ હોતે હૈં

ખલીલ—બહોત અચ્છી આદત ઓર ખાસકર મેરે વાસ્તેતો દિલોજાન સે મૌજુદ હૈ (નાજરીન શામ હોગઈ) યેહલોગ ખાના બગૈરઃ ખાકે ફારિગ હુએ હીથે કિ બાજા આગયા; પ્યારીકોભી હમેશા ઈલ્મ મૌશુકાસે શૌક રહાથા દેખતેહી કહનેલગી લો અબ કુછ સુનાવો બાજા આગયા ખલીલ અહમદને બજા લેકર સુર દુરસ્તકિયા ઓર યેહ ગજલ શુરૂઅ કરદી

॥ ગજલ ॥

હસીન સારે જમાને મેં જો તુમસા હો નહીં સક્તા
તે ઈન્સાન બાવફાઈ મુઝસા કોઈ હો નહીં સક્ત
બુલાનેપર હમારે કયા ખરે બનકર વોહ કહતે હૈં
હય વાઈદા દુસરે સે આજ આના હો નહીં સક્તા
ખૂબીસે ફેક કર તસવ્વર અપની કહ રહે હૈં વોહ
કયામતતક ખલીલ ચાહાતુમ્હારી હો નહીં સક્તા

ખલીલ અહમદ ને ગજલ કો તમામ કિયા ઓર પ્યારી કી તર્ફ ઈશારા કરકે અબ જલ્દ તુમ સુનાવો

પ્યારી ને બાદ ઈસરાર ગજલ શુરૂ કી

॥ ગજલ ॥

હમારે વાસ્તે ઉન્કી નઈ તાજીર નિકલી હૈ
કિ અહૃમિયત હાથ ગૈરોંકે બેહતાશફીર નિંકલીહૈ
નહીં હોતા હય ખલી ખતભી ઉન્કા છેડસે એ દિલ
જો ખોલાખત કો પડુલે ગૈરકી તસ્વીર નિકલી હૈ
યેહક્યોં ખોલે હૈં તુમને આજ અપને ગેસુએ પેચા
કિસે પાબંદ કરને કે હિયે જંજીર નિકલી હૈ

યેહ ગજલ ખતમ હોલીથી કિ મિજાબાં આ મોજુદ હુએ દો બજે રાતતક સગલ રહા બાદ કા હાલ ખુદાજાને

નવાં બાબ.

લાયા હય મુદ્દતકે બિછુડે હુઓં કો
ઈલાહી તેરા શુકર કયોંકર અદ્દાહે
ખાના આબાદી

નાજરીન આજ ઉસરાતકો ગુજરે હુએ કરીબ એક સાલ કા ઉસસે જીયાદા હોગયા હય જીસરાત કો મજલિસ નિશાતો તુરબ છોડકર રૂખસત હુએ હૈ યેહ જમના લોગોંકા ઐસો

આરામ સે બસર હુવા હૈ ક્યોંકિ બશીર અહમદ સાહબકી ઉસકાર ખાને મેં એક માકૂલ તનખાપર મુલાજીમ હોગએ થે જીસમેં કે મિરજાખાં થે

આજ ઈસવક્ત ઉસ મકાન મેં કોઈ નહીં હૈ સિર્ફ બશીર અહમદ ઔર પ્યારી હૈ ઔર ઈસ તરહ ગુફતગૂ હો રહી હૈ

પ્યારી—વાહ ક્યા ઐસી બાત હૈ કિસકો આપ મુઝસે મખફી રખના ચાહતે હૈં ક્યોંમેં જુદ કહતી હૂં આપકો મેંને રોતે હુએ ... દેખા ઔર કુછ આજપર મુતફક્કીર નજરઆ મેંઅ ઐસે આપકો મહઝૂન દેખતી હું વોહ પહલી સી બાત નહીં હુય

બશીર—હાય ... નમાલુમ તુમ અપને દિલમેં ... મેં ક્યા ક્યા ખયાલ મેં ... જાનેન સે જાતી હો ... મા ર ક્યા કહૂં તુમ મંજબૂર કરતી હો યહાં યેહ હાલ હૈ

... ... મુશ્કિલ વગરને ગોયમ મુશ્કિલ

અબ મુઝે જાહેર હી કરના પડા અહવાલ

મુઆમિલા યેહ હુવા કિ ... ફરવરી કે અખબાર મેં મેંને ... થા !

(અપને સેજપર સે ઉઠકર) ... સફેમેં થા યેહ ... નિકાલકર યહ કહદિયા લિખાથા કે મેરા લડકા

મિસ્ટર ખાલીદ અહમદ રંગગોરા કદમ્બાના ઉમ્ર ૧૬ સાલ મેલા મંગા સ્નાન સે ગુમ હોગયા હૈ ॥

હરચન્દ તલાશકિયા ચાર માહ સે પતા નહીં જો સાહબ નિશાન દેં ૫૦) રૂપે નજર કરૂં

યેહ પઢકર મૈંને જુના લિખ સમઝા કિ મેં અપની ખૈરિયત વાલદૈન કો ભેજદું ચુનાચે મૈંને અલલ બેઠ્યા બનકે લિખદિયા ઔર અર્જ ફાશ ન કરને કી સખ્ત તાકીદ કરદી હગ ગુના-ચે ઉસપર અમલ હુવા યેહ યહાં પર આકર મુઝકો સહી વ સાલિમ દેખગયે

આજ યેહ ખત—(ખત નિકાલ કર) આયા હય તુમ્હારે બડે ભાઈને રહલતકી હાય મેરા ભાઈ મુઝપર બડા મહર બાન થા મુઝસે જગતનકુર તુમસે ગલતફહમ અબતક જાહિર ન કિયા અફસોસ અફસોસ કહકર .... ઔર જો કુછ હો આપ ક્યોં છુપાતે હૈં? એક ખત સે મઅલુમ હુવા કે તુમ્હારે વાલદૈન ને તુમકો પુરકયા તૌરસે બહોત તલાશ કિયા.

ઔર તુમ્હારે ગમમેં એક માહકે આગે પીછે રહલત કરગયે ઔર પ્યારી આપ સબ્ર કરના ચાહિયે બજુજ સબર કે ક્યા ચારહૈ યેહ દિન સબકો નસીબ હોતા હૈ નીચે ખત મેં વાલિદ સાહબ યેહભી તહરીર ફરમાતે હય અબ બજુજ તુમ્હારે મેરા કૌન હૈ ઔર મેરી જીન્દગીકા કુછ ક્યામ નહીં

બિહાના અબ તુમ અપના ઘર સભાલો ઓર બા કાયદા નિહાહ કરકે ઐશસે જીન્દગી બસર કરો અબકત મેંને મશહુર કરરખા હય કે અપને મામૂ પાસ દિહલી મેં હય અગર તુમ કહોતો મેં આકર તુમ્કો લેજાઊ અબ મેં તુમ્હારી મરજીદેખ તાહૂં કે ક્યાહે જવાબ ક્યા લિખું

પ્યારી—હાય વાલિદભી ગુજરગયે ખૈર મેરે વાસ્તે ઉસીદિન ગુજર ચુકેથે જીસદિન મેં અલી ગઢકો ખેરવાદ કહકર ઉસ તર્ફ રવાના હુઈ

અબતો મેં હરતરહ તૈય્યારહૂં આપ જરૂર લિખદીજીયે કે આકર લેજાવેં ક્યોંકિ ઇસ તરહ કબતક બસર હોગા મગરયહ જરૂર લિખદીજીયે કે મેરે અસ્લ હાલસે કિસી કો આગાહ નકરેં

ખલીલ—યેહતો ઉન્હોંને ખુદહી લિખદિયા હૈ ગરજ કે ખત લિખદિયા ઓર મુંશી અતાહુસેન સાહબ તીસરે દિન મય સામાન આ મૈજુદ હુએ ઔર પ્યા કોતો ઉરૂસ બનાકર અજમ અલીગઢકા કિયા પીયારી બદીલ કરકે હુસીના નામ રખ્ખા ગયા અતાર હુસૈનભી ભુખા મિરજા ખલીલ અહમદકે ખુબ સૂરતી દેખકર બહોત ખુશ હુએ અલીગઢ આન પહુચે અહલે દરબાર જો જોક મુબારક બાદીકો આરહ થે તમામ ઘર મુન્શી આતા હુસૈન સાહબ મસ્તૂરાત સે ભરાથા દુલહન કી રૂનુમાઈ હોતી જાતીથી

પ્યારી ઈસ્લામી લિબાસ પહને હુએ દર હકીકત ઈસમવા મુસ-લ્મીવનીથી કુછ અર્સે મેં સાસ ઓર સુસરે કે દિલમેં હસીનાને અપની ખુશ હસ્ગી સે દિલમેં ઘર કરલિયા ઓર ઓર સબમેં દેહલી વા લી મશહુર હોગઈ

નાજરીન—ઈસ શમાઅ ખરાશી કી માફી માગ કર હમ-રૂખ સત હોતે હૈં ફિર મિલેંગે અગર ખુદા લાયા

આજિજ અબ્દુલ શમદ

યે નોવેલે તમામ હુઈ.

ફરઝંદકો પીદરકી નસીહત.

એક શખ્સને અપને બે-વકુફ લડકેકો નસીહત કી, કે અય ફરઝંદ! જો ઔરત સામને આવે ઉસે નઝરે બદસે ન દેખના, ક્યોંકે જો ગયેર ઔરત હો, ઓર વોહ વોહ છોટી હો, તો વોહ બેટીકી બરાબર હે, ઓર બરાબર ઉમરકી હો, તો વોહ બહેન સમઝના, ઓર જો બડી હો, વોહ માં હે લડકા જો અકલમંદ થા! વોહ યે સુનકર ચુપ રહા, જબ બાપને ઉસકી શાદી ઠહરાઈ, તો ઉસને કહા, અય પીદર બુઝુર્ગવાર! આપ યે ફરમાઇયે, કે મેં શાદી કીસસે કરૂંગા! બેટીસે યા બહેનસે યા માંસે!

જુતીયોંકા તુફેલ.

લખનઉકે એક શોહદેને એક દફા રઈસોંકી દાઅવત કી, જબ લોગ આને લગે, તો શોહદેને બઝાતે ખુદ રઈસોંકી જુતીઆં ઉઠા ઉઠાકર એક કોઠડીમેં રખના શુરૂ કીયા. જબ સબ લોગ જમા હોગયે, તો જુતે ફરોખ્ત કરકે બાઝારસે દાઅવતકા ઈંતેઝામ કીયા.

એક રઈસ—આહે માશા અલ્લાહ ! હુસ્ને ઈંતેઝામકી તાઅ-રીફ નહીં હોસકતી.

દુસરા—બેશક ! તાઅરીફ નહીં હોસકતી, ઓર દસ્તર ખાનસેંભી બહોત તકલ્લુફ કીયા હે.

તીસરા—ખાનેભી બહોત મઝેદાર હે.

શોહદા—યે સબ હુઝુર હીકી જુતીયોંકી બ—દૌલત હે ઓર હુઝુર—હીકી જુતીયોંકા સદકા હે !

લોગ જબ રૂખ્સત હોને લગે, તો કીસીકા જુતા નથા. ઈસલીયે અપને મકાનસે મંગવાકર ઘર સીધારે.

બે—ન માઝીકે હાથકા ખાના ન ખાના.

ચંદ સાહેબોંકો જોકે મુત્ત—તકી પરહેઝગાર થે, ઉનકો સફ-રકા ઈ-તેફાક હુવા. અસનાયે રહામેં એક ગાંઉકે નજદીક શામ હુઈ, તો કયામકી ઝુરૂરત પડી. જબ ગાંઉમેં પહોંચે તો

માઅલુમ હુવા, કે યહાં ન કોઈ મસજીદ હે, ન સરાયે. અબ ક્યાં બને ! સબસે બડી ફીકર યે હુઈ, કે પાસ ખાના મૌજુદ થા. ઔર બે-નમાઝીકે હાથકા પકા હુવા ખાના છુતે તક નહીં થે. બહોત તલાશકે બાદ માઅલુમ હુવા, કે ઈસ ગાંવમેં સીર્ફ એક બેવા મુસલમાન ઔરત નમાઝી હે. યે સાહેબ બડી ખુશીસે ઉસકે મકાનપર ગયે, ઔર કેહને લગે, કે હમ પરદેસી મુસફીર હેં. ઔર બે-નમાઝીકે હાથકા હમ કુછ નહીં ખાતે, આજ તુમ હમારે વાસતે ખાના પકાદો, તો બહોત એહસાન હોગા. બેવાને મંઝુર કીયા, ઔર ખાના ખીલાયા, ઔર અપને ઘરમેં ઠેહરનેકો જગા દી. બેવાકો મગરેબકે વક્ત નમાઝ અદા કરતે દેખા, મગર ઉસકો વુઝુ કરતે નહીં દેખા. તો ઉનકો ખ્યાલ હુવા, કે શાયેદ ઈસકા વુઝુ અસરકા હોગા. બેવાને ઇશાકે વક્તભી બીલા- વુઝુ નમાઝ અદા કી. તો ઉનકો ખ્યાલ હુવા, કે ઈસકા વુઝુ ખતા નહીં હુવા હોગા. લેકીન જબ ફજરકો ઉઠકર બેવાકો બીલા-વુઝુ કીયે નમાઝ અદા કરતે દેખા. તો ઉનસે રહા નગયા. પુછા કે ઈસકી ક્યા વજેહ હે, કે તુમકો મગરેબસે અબતક વુઝુ સરતે નહીં દેખા. બેવાને જવાબ દીયા, કે મેરે ખાવીંદકો મરે હુયે પુરે દસ બરસ હુયે, જબસે મેરા વુઝુ આજ તક નહીં ટુટા ! હઝરતને લા-હોલ પરહકર કહા કે તેરી નમાઝ ભલી હે, બેવાકો યે બાત બુરી માઅલુમ હુઈ.

ઔર કેહને લગી, કે લા—હોલ અપને ઘર જાકર પડો. જો તુ-મ્હારી બેરૂઓંકા તુક્રુ ટુટે ! ઔર ગાંઉકે નંબર દારસે કેહકર ઉનકો નીકલવા દીયે, કે યે બદ ચલન હૈ !

મતલબી અંધા હોતા પે.

એક ઠાકર સાહેબ દો ચાર ગાંઉકે જેમીનદાર થે, ઉનકા એક ચમારી પર દીલ આગયા, મોકા ઢુંડતે થે. એક રોજ ચમારીકો તનહા ઉસકે મકાનમેં આટા પીસતે દેખા, મોકા અછ્છા તનહાઈકા હાથ આ ગયા. ચમારીકા હાથ પકડ લીયા ચમારીને જબ દેખા, કે બેબસીમેં ઈજ્જત બીગડતી હે, તો બંદા—પેશાનીસે ઠાકર સાહેબસે કેહને લગી, કે ઈસ કદર ઓકકી તલાશકી કયા જુરૂરત થી ? મુજે સાફ કેહદેતે, મે ખુદ રજામંદ થી. દેખો આટા વગેરા મેરે હાથોંમેં લગા હે. ઉસકો ધો—ધાકર સાફ કર આઉં, અગર ચકકીકા આવાજ બંદ હો-જાયેગા, તો ઘરકે લોગોંકો શુબા હો જાયેગા, ઈસલીયે તુમ ચકકી પીસો, મેં હાથ મોંહ ધો આતી હું. ઠાકર સાહેબ ચકકી પીસને લગે. ચમારી ઘરમેં ગેઇ, ઔર અપને બાપસે યે કીસ્સા કહા, બાપને લડકીકો રોક લીયા. ઔર ઠાકોર સાહેબકે બાપસે જાકર શીકાયત કીયા, ઔર સુબુતમેં ઉનકે લડકેકા ચકકી પીસના બતલાયા. જબ ઠાકર સાહેબકે બાપને

આકર વાકઈ યે હાલ દેખા, તો ઉસ પર બહોત ખફા હુવે, કે રૂઆયા કયસી તાબેદા રહેગી ! લડકેને જવાબ દીયા. કે અબભી રૂઆયા તાબેદાર નરહે, તો કયા કરૂં ! આટા પીસ-કર તો ખીલાતા હું !

ન બાસી બચે કુત્તા ખાયે.

એક સાહેબ અપને અજીજકે મેહમાન થે, બવક્તે સુ-બ્હા, મેહમાનને સાહેબે-ખાનાકી ગયેર હાઝરીમેં નોકરકો કહા, કે કુછ બાસી ખાના અગર હો, તો લે આઓ, નાશતા કર લું. નોકરને બે-સાખતા જવાબ દીયા, કે કિબલા,ય હાં તો યે દસ્તુર હે, કે ન બાસી બચે ન કુત્તા ખાયે. બિચારે મેહમા-નકો બહોત ખીજાલત હુઈ, ઓર ખામોશ રેહ ગયા.

મલેકલ મોતકા ધોકેમેં આના.

એક બુઝુર્ગકે મકાનમેં દો શખ્સ એકહી નામકે આકર મેહમાન રહે. દોનોં બરાબર ચાર પાઈયોંપર સોતો થે, દોનોં સાહેબોંકે નામ અબદુશ—શકુર થે. ઇ-તેફાકસે ઉનમેંસે એક સાહેબ સખ્ત બીમાર પડે, જબ કે એક દીન ઉનકી હાલત બહોત નાજુક થી. તો દુસરે અબદુશ-શકુર અપની ચાર પાઈ ઉઠાકર અલઘીયે. ઓર ઉસ જગે સોના છોડ દીયા. જબ

ઉનસે દર્યાફ્ત કીયા ક્યું મોલવી સાહેબ, આપને યહાં સોના ક્યું છોડ દીઆ? મોલવી સાહેબ બોલે, બાત યે હે, કે મુઝે યકાયેક યે ખ્યાલ પયદા હુવા, કે હમ દોનોં હમનામ હેં, ઔર અબ દુસરે અબ્દુશ–શકુર કરીબુલ મર્ગ હેં, મુમકીન હે, કે મલેકુલ મોત ધોકેમેં બજાયે ઉનકે મેરી રૂહ કબ્જ કરે!

છપાકે ઇઝહાર કરનેવાલે

હુસેન મીરઝા બુકસેલર,

કરીરોડ, પોસ્ટ નં૦ ૧૩, મુંબઈ.

આ પુસ્તક અનંતદાસ રામદાસીને ઠાણા,સામંતનું ચાલ ગોરક્ષણ મુદ્રણાલયમાં છપાવ્યું.

[illegible] ઝુમઝુમ	૦—૨—૦	રન્ડીબાજકી [illegible]	૦—૨—૦
[illegible] ઝુમઝુમ	૦—૨—૦	આશકમાશુકકી [illegible]	૦-૨-૦
નીસાકે ઝુમઝુમ	૦—૨—૦	આશકોકી બેકલી	૦—૨—૦
[illegible] ઝુમઝુમ	૦—૨—૦	ગુનગે કવ્વાલી	૦—૨—૦
[illegible]	૦—[illegible]—૦	કસાબે દાગ ...	૦—૨—૦
ગુલઝારે કવ્વાલી	૦—[illegible]—૦	કસાબે અમીર	૦—૨—૦
ગુલઝારે મદીના	૦—[illegible]—૦	નુરકીપુતલી હુરેઅરબ	૦-૬-૦
[illegible]	[illegible]	[illegible] સદકી નાટક	૦-૬-૦
[illegible]	૦—[illegible]—૦	[illegible]	૦—૮—૦
રન્ડીબાજકી લેહેર	૦—૨—૦	[illegible] નાટક	૦—૬—૦
રન્ડીબાજકી [illegible]	૦—૨—૦	[illegible] સભા બાતસવીર	૦—[illegible]—૦

* અર્જી [illegible]. *

ખરીદારોંકો કીતાબે મગાતે વખ્ત અપના પુરા પતા યાને નામ—મુકામ—સ્ટેશન [illegible] ઉર્દુમેં હૈ યા ગુજરાતી હીંદીમે હો [illegible] હુરૂફોમેં લીખના ચાહીએ ખત સાફ ન લીખનેસે ઉસ ખતકા માલ યા જવાબ નહીં ભેજા જાતા હૈ. ઔર ૧ રૂ સે કમકા વી. પી. કીસીકો ભેજા નહીં જાતા.

હરકીસમકી કીતાબે મીલનેકા પતા:—

હુસેન મીરઝા બુકસેલર,

કરીરોડ, પોસ્ટ નં૦ ૧૩, મુંબઈ.